

жа. Так скінчила ся війна під Зборовом. Богато було пролито української і польської крові, а Хмельницький мало придбав добра для України. А був саме добрий час для козаків і для України, та Хмельницький не дійшов до самого кінця. Він добре готував польських панів, але пожалкував польського короля, того короля, котрий уже був одняв од його гетьманство і поклав ціну за його голову, оцінювавши її недорого; того короля, що встоював за польських панів і за Польщу, а не за козаків, за український народ і за православну віру. То був добрий, щасливий час для України, який рідко траплявся для неї, побитої лихою долею та злиднями. Хмельницький міг взяти в полон та певолу короля, котрий був уже в козацьких руках, він міг зовсім одбитись від Польщі, одірвати Україну од неї зробити її незалежною й самостійною. Та Хмельницький не хотів іти так далеко. Він присягав і кланявся тому, кого переміг і побив тоді, як йому поклонились до землі побиті вороги України. І Хмельницький знов поклав Україну в домовину на довгий час, звідкіль вона була вигулькнула на світ Божий під Збаражем та Зборовом. Хмельницькому на віщось був потрібний король, хоч він уже обходився без його, а той король для України був так потрібний, як торішний сніг. Богдан тоді ще не мав на думці одривати Україну та Білу-Русь од Польщі.

Вернувшись під Збараж, Хмельницький оповістив голодним полякам про Зборівський мир. Як би вони посиділи ще три дні, то булиб повмирали од голоду. Їх випустили з окопів. Бліді, зомлілі, худі, змарнілі, аж страшні, повиходили поляки, буцім живі мерці, з своїх нор. Вони йшли і валились од вітру, один вів другого попід руку. В кого був кінь, той держався за кінський хвіст. Всі радісно кинулись на хліб та чисту воду... Хмельницький дав їм королівський лист, щоб вони заплатили своїми грішми татарам сто тисяч талерів. Палкий та непоміркований Вишневецький почав змагатись, кричати, лаятись та сваритись, але мусів витягти гроші з кишені і оддати татарам. Татари пішли в Крим, набравши всею польською добра.

Хмельницький з великою славою вернув ся на Україну. В кожній містечку, де він ішов, дзвонили в дзвони, люди виходи-